

Nyáriorgona szaporítóanyagok utóvizsgálata

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatósága dísznövény szaporítóanyag felügyeleti tevékenysége keretében rendszeresen végez szaporítóanyag utóellenőrzéseket a forgalomba kerülő dísznövény szaporítóanyagok fajtaazonosságának, fajtatisztaságának és egyéb tulajdonságainak ellenőrzése céljából.

E cikk a 2011 évben, regisztrált díszfaiskolákból vett *Buddleja davidii* (nyáriorgona) szaporítóanyagokkal végzett vizsgálatokról és eredményeiről szól.

A vizsgált faj leírása

A nyáriorgona (*Buddleja davidii*) Kínából származó közkedvelt nyári virágzású, lepkecsalogató díszcserje. Félcserje jellegénél fogva csapadékos őszi vagy kemény tél után akár tövig is visszafagyhat, de erőteljes új hajtásokkal képes megújulni. A friss hajtások végén és a felső levelek hónaljában elhelyezkedő kisebb-nagyobb bugákban június végétől októberig folyamatosan nyílnak illatos virágai. Az alapfaj 2-4 m magas laza, szabálytalan bokor, előbb felfelé törő, majd ívesen elhaló vesszőket hoz, hajtásai négyélűek, molyhosak. Keresztben átellenes, 10-20 cm hosszú, lándzsás levelei fűrészszélűek, felül sötétzöldek, kopaszodók, fonákukon molyhosak. Fajtái erős, vagy gyenge habitusúak, különböző levélszín-árnyalatúak. Virágai a fehértől a rózsaszínen, bíborpirosra, liláskékig terjednek. Megkülönböztetésük az előforduló sokféle árnyalat miatt nehéz. Jól bírják az erős metszést, amely idővel kellően elfásodott, fagyűrő ágrendszer kialakulásához járulhat hozzá, sőt a vesszők kora tavasszal történő rövidre metszése az intenzívebb virágzást segíti. A fajták jelentőségét a színpompa és a folyamatos virágzás adja, amely felértékelődik a virágszegény nyári, őszi időszakban.

A vizsgálatra kiválasztás indoka

A NÉBIH és a megyei kormányhivatalok az elmúlt években a növénytermesztési hatósági ellenőrzéseik során azt tapasztalták, hogy a díszfaiskolákban és az árusító helyeken az egyébként fajtanévvel jelölt nyáriorgona állományok gyakran keverték. A kísérletbe vont, szűrőpróbaszerűen kiválasztott termesztők és tételek vizsgálatával kívántunk fényt deríteni a valós helyzetre.

A vonatkozó jogszabályok alapján az állományok tulajdonosainak (forgalmazók) felelőssége, hogy a faj- vagy fajtanévvel jelölt tételek a termesztés, tárolás, szállítás és értékesítés alatt ne keveredjenek, és nyomon követhetőek maradjanak.

A vizsgálat leírása

2011 őszén a NÉBIH munkatársai 9 szűrőpróbaszerűen kiválasztott magyarországi, regisztrált díszfaiskolából, 19 nyáriorgona fajtából (5 fehér virágszínű és 14 rózsaszín és liláskék virágszínű), 43 tétel mintát vettek, összesen 86 konténeres növényt. A mintákat a NÉBIH Fajtakitermesztő Állomásán, Monorierdőn vizsgáltuk. Az őszi mintavétel és a tövek esetleges fagyérzékenysége miatt az első évben fóliasátorban teleltettük a növényeket, majd következő év április végén szabadföldbe ültettük. A bokrokat minden évben kora tavasszal visszametszettük, és négy éven keresztül július végétől szeptember elejéig, több alkalommal elvégeztük a növények minősítését. A minősítésbe bevontuk a Budapesti Corvinus Egyetem Dísznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszékének munkatársait is. A kiültetett bokrok fajtaazonosságát és fajtatisztaságát vizsgáltuk. A kísérletbe vont fajtákat az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A NÉBIH 2011. évi *Buddleja* szaporítóanyag utóellenőrzésében vizsgálatba vont fajták, hibridek és rövid leírásuk

Megnevezés	Tételek száma	Növények száma	Virágzat színe, mérete	Bokor mérete, habitusa
Buddleja davidii 'Border Beauty'	4	8	liláspiros (15-20 cm)	közepes (2 m), erősen elágazó
Buddleja davidii 'Burgundy'	1	2	sötét bíborvörös (20-30 cm)	erős növéssű (4,5 m-ig)
Buddleja davidii 'Fascinating'	1	2	rózsaszín, nagy széles buga (5-8 cm x 30-80 cm)	erős növéssű, terebélyes (2,5-4 m)
Buddleja davidii 'Harlequin'	1	2	élénk liláspiros virág, sárgásfehér szegélyű levél	közepes növéssű, kerekded (1,8-2,5 m)
Buddleja davidii 'Ile de France'	1	2	lilásrózsaszín, hosszú (30-70 cm)	erős növéssű (2,5-3 m), széles, felfelé törő, sokágú
Buddleja davidii 'Buddma' (MOON SHINE)	1	2	lilásrózsaszín, kicsi (10-20 cm), sárgászöld levél	kompakt (0,5-1,5m)
Buddleja davidii 'Nancho Purple'	1	2	pirosaslila, kicsi (15 cm)	alacsony, szétterülő, (1-1,5 m)
Buddleja davidii 'Nancho White'	1	2	fehér, kicsi (15 cm)	alacsony, szétterülő (1-1,5 m)
Buddleja davidii 'Nike'	3	6	halvány (bíbor) rózsaszín (25-30 cm)	nagy, széles (2,5 x 1,8 m)
Buddleja davidii 'Orchid Beauty'	2	4	levendulakék, nagy (40 cm)	kompakt, kerekded (1,2 x 1,2 m)
Buddleja davidii 'Peace'	1	2	fehér, nagy (4-5 x 40-55 cm)	erős növéssű (2 m-től)
Buddleja davidii 'Peakeep' (PEACOCK)	1	2	lilásrózsaszín, közepes (20-25 cm)	kompakt, jól elágazódó (0,9-1,5 m)
Buddleja davidii 'Pink Delight'	8	16	rózsaszín, nagy, tömöttebb a 'Fascinating'-nél (25-50 x 8 cm)	erős növéssű, felfelé törő (2-3 m)
Buddleja davidii 'Purple Prince'	1	2	sötét liláspiros, nagy (30-50 cm)	erős növéssű (2,5-3 m)
Buddleja davidii 'Royal Red'	4	8	bíborpiros, nagy (30-50 cm)	erős növéssű (2-3 m)
Buddleja davidii	1	2	sötétrózsaszín	alacsony,

'Summer Beauty'				kompakt (1,25 x 1,25 m)
Buddleja 'White Ball'	4	8	fehér (10-25 cm)	kompakt, ívelt ágú (1-1,5 x 1-1,5 m)
Buddleja davidii 'White Bouquet'	5	10	fehér, nagy (20-30 cm)	alacsony, ívelt ágrendszerű (1,5-2 m)
Buddleja davidii 'White Profusion'	2	4	fehér (15-20 cm)	erős növéssű (2-4 m), felfelé törő ágrendszer
Összesen:	43	86		

Eredmények

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy:

- a vizsgált tételek 83 %-a volt fajtaazonos, 17 %-a nem
- a vizsgált növények 85,5 %-a volt fajtaazonos, 14,5 %-a nem

Fajtaazonosnak és fajtatisztának tekintettük azokat a tételeket, amelyekben mindkét tő megegyezett a megjelölésével. Azokat a tételeket, amelyekben a kettő közül csak az egyik növény egyezett meg az elnevezésével, nem tekintettük fajtaazonosnak, sem fajtatisztának. Azokat a tételeket, amelyek csak idegen egyedeket tartalmaztak, szintén nem tekintettük fajtaazonosnak.

A fajtaazonosság vizsgálat eredményét a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat: A NÉBIH 2011. évi Buddleja szaporítóanyag utóellenőrzésének fajtaazonossági és fajtatisztasági eredményei

	Tételek száma (db)	Az összes tétel százalékában (%)	Növényegyedek száma (db)	Az összes növényegyed százalékában (%)
fajtaazonos	35	83	71	85,5
nem fajtaazonos	7	17	12	14,5
Összesen	42	100	83	100

A kilenc faiskolából öt esetében volt mindegyik tétel fajtaazonos. A többi négy faiskolában, a növényegyedeket vizsgálva, a fajtaazonosság 55 és 92% között mozgott. Az összes faiskola átlagát tekintve a faiskolákból 89%-ban fajtaazonos Buddleja töveket kaptunk.

Mivel nagy volt a szórás a faiskolánként begyűjtött növényanyag mennyiségében (4-19 növény/dízfaiskola), a fenti adatokból az egyes faiskolák minősége, megbízhatósága tekintetében statisztikai módszerrel helyes következtetést nem lehet levonni.

Következtetések

A vizsgálatot eredményesnek és hasznosnak tartottuk, mert feltárta a hazai dízfaiskolák nyáriorgona szaporítóanyagaiban található keveredés mértékét.

Általánosságban elmondható, hogy a díszfaiskolákban a fajtakeveredés általában technológiai hibára (kísérő okmány és/vagy jeltábla hiánya, szaporítás, tárolás, árumozgatás alatti keveredés) vagy a kiinduló szaporítóanyag kísérő okmányán található helytelen elnevezésre (fajtaismeret hiányosságaira) vezethető vissza.

Az év közbeni ellenőrzéseink alapján az a tapasztalatunk, hogy a vásárolt magyar díszfaiskolai szaporító anyagok és alapanyagok többsége a forgalmazásnál rendelkezik a jogszabály szerinti kísérő okmánnyal, amely tartalmazza a szaporítóanyagok botanikai nevét és a fajta megnevezését, ezért feltételezzük, hogy a keveredés technológiai hibákra vezethető vissza.

A Buddleja fajtaazonossági, fajtatisztasági vizsgálat megerősített minket abban, hogy fogyasztók érdekeinek védelme érdekében végzett szaporítóanyag utóellenőrzés hasznos tevékenység.

A fajtaazonosság és fajtatisztaság magasabb fokát a szűrőpróba szerű ellenőrzésekkel, a fentihez hasonló kitermesztéses vizsgálatokkal és a szaporítóanyagok nyomon követhetőségének fokozott érvényesítésével érdemes és szükséges tovább végezni.

Budapest, 2016. augusztus 24.

Készítette:

Tóthné Batiz Eszter témafelelős és

Pete András Imréné osztályvezető

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság

Dísznövény és Zöldségpalánta Szaporítóanyag Felügyeleti Osztály

Buddleja fajták utóellenőrzése 2013-ban, a NÉBIH Fajtakitermesztő Állomásán, Monorierdőn

'Peace'

'White Ball'

'Fascinating'

'Pink Delight'

'Nancho Purple'

'Nike'

'Orchid Beauty'

